

УДК: 1.09

В. Щигельський

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

«ДЕМОНІЗМ» ТЕХНІКИ В ПРАЦЯХ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІСТІВ

V. Shchyhelskyu

«DEVIL» OF TECHNOLOGY IN THE EXISTENTIALIST WORKS

Німецький філософ М. Гайдеггер (1889-1976) на початку епохи НТР у 1955 р. писав про перспективу людства зануритися в усе більш зростаючий вплив світу техніки. Немає ніякого «демонізму» техніки – є лише таємниця її сутності. Сам по собі технізований світ не страшний. Жахливо те, що людина не підготовлена до нього. Неприпустимо потрапити в рабство до техніки. Ми можемо використовувати ці пристрої за потребою, але ми не повинні прив'язуватися до них. Про демонічний характер техніки у 1949 р. писав ще один німецький філософ-екзистенціаліст К. Ясперс, посилаючись на давній пророчий досвід мистецтв минулого. Техніка, вважає К. Ясперс, допоміжна тому, що вона створена людьми без попередньої мети (ненавмисно), але будучи створеною, вона придушує все існування людей, протистоїть їм, оскільки її не збагнули в істотному її значенні. Люди вірили в прогрес, не розуміючи, що прогрес обмежений тільки рамками науки і техніки, що він неможливий за їхніми межами. У наші дні, пише К. Ясперс, відбулися такі перетворення в розвитку техніки, які стають загрозливими для людини: механізація і автоматизація праці не робить роботу легшою, а перетворює людину в частину машини; необхідність спільних дій на виробництві вимагає такої організації, яка залучає все людське існування; внаслідок уподібнення всієї життєдіяльності роботі машин, людство перетворюється в одну велику машину, яка організовує все життя людей. Для машинізації характерна абсолютна перевага механічної визначеності, обчисленості і надійності. Душевні переживання, віра людини тут можуть не братися до уваги. «Людина сама стає одним з видів сировини, що підлягає обробці» - робить невтішний висновок К. Ясперс. (Справді сучасні ЗМІ, які базуються на успіхах новітніх технологій, ефективно маніпулюють людьми).

Ще раніше Київський філософ-емігрант (1922 р.) Микола Бердяєв в своїй роботі «Людина і машина» зазначив, що людство стоїть перед основним парадоксом: без техніки неможлива культура, з нею пов'язане саме виникнення культури, а остаточна перемога техніки в культурі, вступ у технічну епоху веде культуру до загибелі. Основні висновки Бердяєва з оцінки техніки: технічна епоха жадає від людини фабрикації продуктів і при цьому в найбільшій кількості при найменшій витраті сил. Людина робиться знаряддям виробництва продуктів. «Річ стає вищою людини». Творіння повстає проти свого творця, більше не кориться йому. Ми зовсім ще не знаємо, наскільки техніка руйнівна для людини та атмосфери, що створюється її власними технічними відкриттями і винаходами. Масова технічна організація життя зменшує будь-яку індивідуалізацію, будь-яку своєрідність і оригінальність. Все стає безлико-масовим, позбавленим образу. Виробництво в цю епоху масове і анонімне. Техніка наносить удари гуманізму, ідеалові людини і культури. Техніка дає людині страшну силу, що може стати руйнівною. «Всі думають про своє, а в цілому ми рухаємося до неминучої катастрофи» (М. Бердяєв)

Часто можна чути: на демона техніки немає ніякої управи. Захоплені винаходом, удосконаленням технічних засобів, люди входять всіма силами своєї душі в сам процес творчості, до того ж економічно гостро мотивованими запитамі ринку.

Література

Ясперс К. Смысл й назначение истории.—М.,1991.